

Molí de Cal Jeroni

La Pobla de Claramunt

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Carrer de la Creueta, 11
Emplaçament: Al barri de les Figueres.
Alçada: 267

Coordenades:

Latitud: 41.55155
Longitud: 1.67605
UTM Est (X): 389586
UTM Nord (Y): 4600834

Classificació

Número de fitxa: 08165 - 34
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Número inventari: IPA5928
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Restringit
Ús actual: Productiu
Titularitat: Privada
Titular: 9711002CG8091S0001TF
Autoria de la fitxa: Jordina Sales Carbonell
Data de registre de la fitxa: ds., 01/06/2019 - 02:00

Descripció

Just al costat del Camí Ral s'ubica aquest antic molí, construït segons la tipologia pròpia de mitjan segle XVIII sobre estructures més antigues i avui integrat dins la trama urbana de la Pobla, tot adaptant-se al desnivell del carrer de la Creueta. El gruix de l'edifici és fet a base de pedres irregulars i còdols de riu a la base i encofrat d'argamassa amb nòduls de pedra gran a mesura que l'edifici agafa alçada, amb blocs de turo ben tallats a les cantoneres. A la part de l'edifici que dona a l'actual c-244, tan sols es conserven les finestres del mirador de l'últim pis, i la resta de plantes o no tingueren obertures o han estat tapiades, fet gens estrany si es considera que aquest molí també tenia funció de baluard. Disposa d'un escut heràldic a la façana que no és original del molí i de procedència no esclarida.

A inicis del segle XVIII, aquest antic molí de batà es va adaptar com a molí paperer. Des de 1737 era de Jeroni Romeu, que el va vendre a Francesc Coca i aquest a Segimon Borrull, paraire d'Igualada. Però en poc temps, l'any 1760, tornava a estar en mans de Jeroni i Jaume Romeu i hi feien paper de barba que, com a novetat, tenia la filigrana dels fulls a l'angle inferior dret, i no al centre com era costum. El 1878 el molí fou comprat per Josep Romaní i Figueres. Els anys 60' i 70' s'hi fabricava cartronet de qualitat.

Observacions:

Edifici conegut també com "Cal Jeroni". "Molí de cal Romeu" o "Cal Romeu", i en els últims decennis com "El Corc" per la presència d'una fusteria amb el mateix nom.

L'elaboració del paper de draps o de fil té l'origen a la Xina. Dins la fabricació pre-industrial del paper, l'edifici que concentrava gairebé tot el procés productiu era el molí paperer, del qual hom pot distingir dos models. El primer era l'edilic, molt representatiu de la comarca nord-holandesa de Zaanland; el segon es definia per l'ús de l'energia hidràulica i estava present arreu d'Europa. L'aplicació del molí hidràulic a la fabricació del paper està documentada per primer cop a partir de la segona meitat del segle XIII a la població italiana de Fabriano, tot i que foren els musulmans els que van introduir la tècnica a Europa, fet que explica que els molins paperers arribin a Catalunya des de terres valencianes a partir de l'Edat Mitjana. Aquest últim fou el model característic a Catalunya i, en concret, a la comarca de l'Anoia. Els molins anoiencs, com la majoria dels catalans, posseïen certs trets en comú amb la masia, ja que sovint es presentaven com edificis aïllats, amb una planta rectangular o quadrada. Constructivament el molí es basa en l'estructura de la crugia, com a model componible, el qual es conforma a través de murs de càrrega i voltes i embigats que descansen sobre els murs, substituint-se aquests, en la planta sotacoberta, per pilars i bigues de fusta. Sobre aquesta estructura bàsica es van realitzar edificacions més complexes fruit de l'ampliació d'alguns dels apartats productius del molí. En aquests casos els edificis s'estructuraven al voltant d'un pati central.

Història

Descrit fins ara únicament com a edifici, una definició més àmplia del molí paperer ha d'incloure necessàriament la seva dedicació parcial a activitats agràries i/o altres manufactures. De fet el molí comprenia una sèrie d'instal·lacions auxiliars de la fabricació del paper (la fusteria) o de tipus agrari (galliners, corrals, quadres, cort, cup, cellers, etc.) i una porció més o menys petita de terres de conreu. En la majoria de casos eren horts, vinyes, camps d'oliveres, de cereals o d'arbres fruiters. Fins i tot en els contractes d'arrendament apareixia l'obligació de cultivar les terres. Cal tenir molt present que el treball agrari dels paperers constituïa una part important dels ingressos familiars en un context definit per la pluriactivitat. Addicionalment es podien realitzar al molí activitats relacionades amb l'agricultura com la mòlta de gra o l'elaboració de vi o aiguardent. Aquesta varietat d'usos del molí, complementada amb la seva funció residencial, possibilitava afrontar la incertesa dels mercats, salvar l'estacionalitat del cicle productiu i diversificar els riscos.

Amb freqüència el molí era resultat de la reconversió d'altres instal·lacions. A l'Anoia els principals exemples provenen dels batans de llana i dels molins fariners, però també es documenta la reutilització

d'altres edificis. Tots s'adequaven als usos paperers amb una ampliació, la construcció del mirador i l'habilitació dels espais interiors. De vegades, en al mateix edifici on es fabricava el paper també es podien continuar les activitats originals (molí de farina, batà de llana, farga, etc.). Ja entrat el segle XIX es troben alguns exemples de convivència amb la filatura de cotó. Es poden distingir tres fases en el procés manual de fabricació de paper: la preparació de la matèria primera, la fabricació dels fulls i el procés d'acabat. La matèria primera era el drap vells (de lli, de cànem i/o de cotó). La primera etapa del procés productiu, de caràcter preparatori, consistia en l'elaboració de la pasta, prèvia selecció del drap. L'objectiu final del procés de preparació era aconseguir una pasta neta d'impureses i de consistència homogènia. En una segona fase l'obtenció de fulls s'iniciava a partir de la transferència de la pasta des de les macetes refinadores a la tina. Aquest recipient, que podia ser de pedra o de fusta, era el centre productiu del molí. A la tina la pasta es barrejava amb aigua fins a aconseguir la densitat justa per a cada tipus de paper. Tot seguit es formava el full amb la 'forma' o 'caixó' que feia les funcions de motllo. Els fulls es posaven, llavors, un sobre l'altre separats per baietes de llana, acció que es coneixia coma a "posta". La posta es premsava i es portava al mirador, on mà d'obra femenina la posava a assecar en uns estenedors plens de cordes de cànem. Un cop secs, els fulls s'encolaven, operació que feia útil el paper per a l'escriptura o la impressió, es tornaven a premsar i es tornaven a portar al mirador, on els fulls es separen i es posaven a assecar. Finalment, el procés d'acabat pretenia millorar la qualitat i l'aspecte exterior del paper i consistia en el setinat del paper, en l'eliminació de les irregularitats de les vores dels fulls, el recompte i l'empaquetat. A partir del segle XIX, amb la industrialització, els processos es començaren a mecanitzar i la producció superà amb escreix el consum propi de Catalunya, per la qual cosa adquiriren molta importància les exportacions a la resta de l'estat espanyol i a les colònies americanes.

Bibliografia

- TORRAS i RIBÉ, Josep M. (1993): La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els 'qüestionaris' de Francisco de Zamora, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- GUTIÉRREZ POCH, Miquel (1999): Full a full. La indústria paperera de l'Anoia (1700-1998): Continuitat i modernitat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- ESTEVE FARRIOL, Josep; RIBAS CARDÚS, Martí (2008): Els molins paperers a Catalunya. Els casals del segle XVIII, Temes, 2, Rafael Dalmau Editor, Barcelona.
- SALAZAR ORTIZ, Natalia; SALES CARBONELL, Jordina (2011): "Molí Major", Mapa del Patrimoni Cultural de Carme, Diputació de Barcelona, Barcelona.
- <http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=9&consulta=MCU0Kz...>

